

ZAKON

O PRAVIMA, OBVEZAMA I ODGOVORNOSTIMA PACIJENATA

I. TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.

Ovim se zakonom određuju prava, obveze i odgovornosti pacijenata prilikom korištenja zdravstvene zaštite, način korištenja tih prava, način zaštite i unapređenja tih prava, kao i druga pitanja u svezi sa pravima, obvezama i odgovornostima pacijenata.

Na prava, obveze i odgovornosti iz stavka 1. ovog članka shodno se primjenjuju propisi o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Pacijentom, u smislu ovoga zakona, smatra se svaka osoba, bolesna ili zdrava, osigurana ili neosigurana osoba, koja zatraži ili kojoj se pruža određena mjera ili usluga u cilju očuvanja i unapređenja zdravlja, sprječavanja bolesti, liječenja ili zdravstvene njege i rehabilitacije.

Članak 2.

Svrha ovog zakona je da se pacijentima u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija) omogući jednaka, primjerena, kontinuirana, kvalitetna i sigurna zdravstvena zaštita koja se zasniva na partnerskom odnosu pacijenata, kao primatelja zdravstvenih usluga i zdravstvene ustanove, privatne prakse odnosno zdravstvenog djelatnika ili zdravstvenog suradnika, kao davatelja zdravstvenih usluga.

Partnerski odnos iz stavka 1. ovog članka zasniva se na uzajamnom povjerenju i poštivanju između pacijenta i zdravstvene ustanove, privatne prakse odnosno zdravstvenog djelatnika ili zdravstvenog suradnika, na svim razinama zdravstvene zaštite, te pravima, obvezama i odgovornostima partnera u ovom odnosu.

Članak 3.

Zabranjuje se svaki vid diskriminacije na temelju rase, boje kože, spola, spolne orijentacije, genetskog nasljeđa, jezika, religije ili vjerovanja, političkih i drugih uvjerenja, nacionalnog i socijalnog porijekla, prilikom obavljanja radnji na temelju ovog zakona i propisa donijetih na temelju ovog zakona.

Članak 4.

Ovaj zakon i na temelju njega donijeti propisi podrazumijevaju jednak i ravnopravan odnos oba spola, bez obzira na gramatički rod u kom su u ovom zakonu navedene osobe koje mogu biti oba spola.

II. NAČELA

Članak 5.

Korištenje zdravstvene zaštite, sukladno ovom zakonu, bazira se na sljedećim načelima:

- pravu pacijenta na najveće objektivno moguće očuvanje i zaštitu njegovog zdravlja, liječenjem i mjerama prevencije bolesti,
- poštivanju ljudskog dostojanstva pacijenta,
- poštovanju prava na fizički i mentalni integritet pacijenta i osobnu sigurnost,
- poštovanju zaštite osobnosti pacijenta uključujući poštivanje njegove privatnosti, svjetonazora, te moralnih i vjerskih uvjerenja.

III. PRAVA PACIJENATA

Članak 6.

Ovim zakonom i propisima donijetim na temelju ovog zakona, svakom pacijentu garantiraju se prava:

- na dostupnost zdravstvene zaštite, uključujući i pravo na hitnu medicinsku pomoć,
- na informacije,
- na obaviještenost i sudjelovanje u postupku liječenja,
- na slobodan izbor,
- na samoodlučivanje i pristanak, uključujući i zaštitu prava pacijenta koji nije sposoban dati pristanak,
- na povjerljivost informacija i privatnost,
- na tajnost podataka,
- na osobno dostojanstvo,
- na sprječavanje i olakšavanje patnji i bola,
- na poštovanje pacijentovog vremena,
- na uvid u medicinsku dokumentaciju,
- na samovoljno napuštanje zdravstvene ustanove,
- pacijenta nad kojim se vrši medicinsko istraživanje,
- na preventivne mjere i informiranje o očuvanju zdravlja,
- na prigovor,
- na naknadu štete,
- na prehranu sukladno svjetonazoru,
- na održavanje osobnih kontakata,
- na obavljanje vjerskih obreda.

Prava iz stavka 1. ovog članka pacijent ostvaruje na temelju suvremene medicinske doktrine, stručnih standarda i normi, te sukladno mogućnostima zdravstvenog sustava u Federaciji i uz uvjet da prethodno ispunjava svoje obveze i odgovornosti utvrđene ovim zakonom.

Pravo na dostupnost zdravstvene zaštite

Članak 7.

Svaki pacijent ima pravo na dostupnu zdravstvenu zaštitu sukladno zdravstvenom stanju i osobnim potrebama, zakonom i u granicama materijalnih mogućnosti sustava zdravstvene zaštite.

Pravo iz stavka 1. ovog članka obuhvata i pravo pacijenta na hitnu medicinsku pomoć koju nije moguće uvjetovati statusom zdravstvenog osiguranja.

U postupku ostvarivanja zdravstvene zaštite pacijent ima pravo na jednak pristup zdravstvenoj zaštiti bez diskriminacija navedenih u članku 3. ovog zakona i bez diskriminacija u odnosu na vrstu oboljenja.

Pacijent koji je žrtva nasilja u obitelji ili je pacijent djeteta koje je žrtva nasilja, suglasno propisima o zaštiti od nasilja u obitelji, ostvaruje pravo na zdravstvenu zaštitu u smislu stavka 1. ovog članka koja uključuje i zbrinjavanje i liječenje posljedica nasilja na fizičko, mentalno i reproduktivno zdravlje.

Pravo na informacije

Članak 8.

Svaki pacijent ima pravo na sve vrste informacija o svom zdravlju, svojim pravima i obvezama i načinu kako ih koristi.

Svaki pacijent ima pravo i na informacije o zdravstvenim uslugama koje mu se mogu osigurati u zdravstvenoj ustanovi odnosno privatnoj praksi.

Članak 9.

Informacije iz članka 8. ovog zakona mogu biti saopćene pacijentu usmeno ili pisano, na razumljivom jeziku za pacijenta, a ako je u pitanju strani državljanin, u pravilu, na njegovom materinjem jeziku ili uz nazočnost ovlaštenog prevoditelja, odnosno tumača znakovnog jezika, ako je u pitanju pacijent sa onesposobljenjem.

Ako su informacije iz stavka 1. ovog članka saopćene pacijentu pisano, iste moraju biti čitko i jasno napisane.

Razumljivi rječnik iz stavka 1. ovog članka podrazumijeva davanje informacija koje su prilagođene obrazovnoj razini, fizičkom, psihičkom i emocionalnom stanju osobe kojoj se daje savjet odnosno informacija (u daljnjem tekstu: razumljiv rječnik).

Informacije iz stavka 1. ovog članka, koje su zdravstvene ustanove i zdravstveni djelatnici dužni osigurati pacijentima obuhvataju:

a) opće informacije koje se odnose na zdravstvenu ustanovu, i to:

- vodič za pacijente o zdravstvenoj ustanovi i kućnom redu sa svim kontakt telefonima,
- zakonskim pravima i obvezama pacijenata,
- te druge informacije utvrđene općim aktom zdravstvene ustanove.

b) posebne informacije koje se odnose na:

- ostvarivanje prava na prigovor pacijenta u svezi postupanja zdravstvenih djelatnika i zdravstvenih suradnika u odnosu na sigurnost i kvalitetu zdravstvene usluge, kao i postupku i rokovima za izražavanje ovog prigovora,

- informacije o anketiranju pacijenata u svezi s njihovim zadovoljstvom zdravstvenim uslugama i o drugim mjerama u okviru sustava poboljšanja kvalitete u zdravstvenoj ustanovi,
- informacije o provođenju nastave i medicinskih istraživanja i opcijama da se prihvati ili odbije sudjelovanje u nastavi i medicinskim istraživanjima.

c) pojedinačne osobne informacije koje se odnose na:

- informacije o imenu i prezimenu, stručnom nazivu, znanstvenom nazivu, ako ga posjeduju, zdravstvenih djelatnika i zdravstvenih suradnika koji sudjeluju u liječenju pacijenta i koje moraju biti vidno istaknute u ordinaciji, ambulanti ili na drugom mjestu, gdje se pruža zdravstvena zaštita, kao i na vidnom mjestu na radnoj odjeći zdravstvenog djelatnika i zdravstvenog suradnika, te pravo da mu se isti osobno predstave prije otpočinjanja postupka liječenja,
- informacije o organizacijskim aspektima njegovog liječenja, načinu zakazivanja pregleda, dijagnostičkih i terapijskih procedura i jasno objašnjenje u slučaju odgađanja ili odustajanja od medicinske mjere,
- informacije o razlozima za zamjenu zdravstvenog djelatnika i/ili zdravstvenog suradnika u postupku liječenja,
- informacije o razlozima za premještaj pacijenta u drugu organizacijsku jedinicu ustanove ili u drugu zdravstvenu ustanovu,
- informacije o listi čekanja za određene vrste zdravstvenih usluga, načinu formiranja listi čekanja, vremenu čekanja, te pravo pacijenta na obavještenost da je stavljen na listu čekanja,
- informacije o promociji zdravlja i prevenciji bolesti,
- pravima iz zdravstvenog osiguranja i postupcima za ostvarivanje tih prava.

U informacije iz stavka 4. točka c) ovog članka uključuje se i sadržaj obavještenja iz članka 11. ovog zakona.

Pravo na obavještenje i na sudjelovanje u postupku liječenja

Članak 10.

Radi osiguranja prava na samostalno odlučivanje o liječenju i prava na sudjelovanje u postupku liječenja, pacijent ima pravo da od liječnika koji je odgovoran za njegovo liječenje (u daljnjem tekstu: mjerodavni zdravstveni djelatnik) blagovremeno dobije obavještenja koja su mu potrebna kako bi donio informiranu odluku da pristane ili ne pristane na predloženu medicinsku mjeru.

Obavještanje pacijenta treba da je dovoljno obuhvatno, točno i pravovremeno.

Obuhvatnost obavještanja cijeni se u svakom posebnom slučaju prema mogućnosti da pacijent mjerodavnom zdravstvenom djelatniku može postavljati pitanja nakon ili tijekom obavještanja i na njih dobivati njemu razumljive odgovore.

Točnost obavještanja zasniva se na spoznatim medicinskim i drugim činjenicama tijekom pregleda i liječenja pacijenta.

Pravovremenost obavještenja definira se kao obavještanje pacijenta o kliničkim nalazima i predloženim medicinskim mjerama, ostavljajući pacijentu najmanje 24 sata od davanja obavještenja, da može razmisliti o svojoj odluci, izuzev u hitnim slučajevima.

Članak 11.

Obavještenje iz članka 10. ovog zakona treba da obuhvati:

- 1) dijagnozu i prognozu bolesti;
- 2) kratak opis, cilj i korist od predložene medicinske mjere, njezin termin izvođenja;
- 3) vrstu i vjerovatnoću mogućih rizika, bolne i druge sporedne ili trajne posljedice;
- 4) za operativne i druge medicinske zahvate povezane sa većim rizikom ili većim opterećenjem, pacijentu se daju usmena i pisana objašnjenja na razumljiv način, i to liječnik koji će obaviti zahvat, a ako to nije moguće drugi liječnik koji je osposobljen za taj zahvat;
- 5) moguće promjene pacijentovog stanja poslije poduzimanja predložene medicinske mjere, kao i moguće nužne promjene u načinu života pacijenta;
- 6) alternativne metode liječenja sa opisom koristi i rizika svake od alternativnih metoda, uključujući i efekat neliječenja;
- 7) dejstvo lijekova i moguće nuspojave tog dejstva;
- 8) daljnji tijek pružanja zdravstvene zaštite koji uključuje druge medicinske mjere i ostalim uslugama koje su na raspolaganju pacijentu, a ne pripadaju isključivo medicinskim mjerama;
- 9) pravo na odlučivanje o preporučenoj medicinskoj mjeri;
- 10) informacije pri otpustu iz bolnice ili druge stacionarne zdravstvene ustanove što uključuje otpusno pismo sa dijagnozom, opisom načina liječenja i zdravstvene njege, te uputama za daljnje liječenje i rehabilitaciju.

Članak 12.

Obavještenje iz članka 11. ovog zakona, pacijentu daje mjerodavni zdravstveni djelatnik na razumljivom rječniku za pacijenta.

Ako je pacijent poslovno nesposobna osoba odnosno osoba sa duševnim smetnjama u smislu propisa o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama, obavještenje iz članka 11. ovog zakona daje se sukladno njegovoj dobi, odnosno fizičkom, mentalnom i psihičkom stanju.

Ako pacijent ne poznaje jezik koji je u službenoj uporabi na području zdravstvene ustanove odnosno privatne prakse, u pravilu, se osigurava prevoditelj sukladno propisima o službenoj uporabi jezika i pisma, a ako se radi o pacijentu sa onesposobljenjem, kojem se ne može dati usmena informacija na uobičajeni način, u pravilu, se osigurava tumač znakovnog jezika ili ako je neophodna pisana informacija daje se na pismu razumljivom za tu osobu.

Pacijent sa invaliditetom ima pravo dobiti obavijesti u njemu pristupačnom obliku, prilagođene njegovoj obrazovnoj razini, fizičkom, kao i emocionalnom stanju.

Odbijanje prijama obavještenja

Članak 13.

Obavještenje iz čl. 11. i 12. ovog zakona, mjerodavni zdravstveni djelatnik dužan je dati i bez pacijentovog traženja, nakon upoznavanja pacijenta s njegovim pravom na odbijanje primanja obavještenja u smislu članka 14. ovog zakona.

Ako je pacijent dao pristanak, mjerodavni zdravstveni djelatnik može obavijesti o njegovom zdravstvenom stanju dati i punoljetnom članu uže obitelji pacijenta kojeg odredi pacijent odnosno njegovom zakonskom zastupniku ili staratelju.

Iznimno od stavka 1. ovog članka, pacijentu se mogu prešutjeti podaci o njegovom zdravstvenom stanju, ako mjerodavni zdravstveni djelatnik ocijeni da bi s obzirom na okolnosti takva obavijest prouzrokovala ozbiljnu štetu po zdravlje pacijenta.

U medicinsku dokumentaciju mjerodavni zdravstveni djelatnik unosi podatak da je pacijentu, odnosno članu obitelji dao obavještenje o podacima iz st. 1. i 2. ovog članka ili razloge za prešućivanje obavijesti iz stavka 3. ovog članka.

Članak 14.

Pacijent koji je sposoban za rasuđivanje, ima pravo pisanom i potpisanom izjavom odbiti prijam obavještenja o prirodi svoga zdravstvenoga stanja i očekivanom ishodu predloženih i/ili poduzetih medicinskih postupaka i mjera.

Izjava iz stavka 1. ovog članka ostaje pohranjena u medicinskoj dokumentaciji pacijenta.

Članak 15.

Pacijent koji je sposoban za rasuđivanje ne može se odreći prava na obaviještenost u slučajevima u kojima mora biti svjestan prirode svoje bolesti, ukoliko bi njegova neobaviještenost ugrozila život i zdravlje drugih ljudi.

Pacijent iz stavka 1. ovog članka ima pravo u pisanom obliku ili na bilo koji drugi vjerodostojan način odrediti osobu koja će umjesto njega biti obaviještena.

U slučaju kada pacijent nije odredio osobu iz stavka 2. ovog članka, mjerodavni zdravstveni djelatnik može obavijestiti o zdravstvenom stanju pacijenta, punoljetnog člana uže obitelji koji živi sa pacijentom u zajedničkom domaćinstvu, ako je saopćavanje podataka o zdravstvenom stanju pacijenta članu obitelji, neophodno radi izbjegavanja njihovog zdravstvenog rizika.

Pacijent odnosno osoba koju pacijent odredi ili član uže obitelji pacijenta, ima pravo biti obaviješten na način predviđen u st. 1., 2. i 3. ovog članka, čak i u slučajevima kad pacijentov pristanak nije uvjet započinjanja terapije (u hitnim slučajevima).

Pravo na slobodan izbor

Članak 16.

Svaki pacijent ima pravo na slobodan izbor doktora medicine, odnosno doktora stomatologije sukladno teritorijalnoj organizaciji zdravstvene zaštite.

Iznimno od stavka 1. ovog članka, doktor medicine, odnosno doktor stomatologije kojeg pacijent izabere, može pod uvjetom da nije u pitanju hitna medicinska pomoć, pacijentov izbor odbiti, i to samo u posebnim slučajevima kada:

- bi liječenje imalo manje uspjeha ili bi bilo nemoguće,
- izbor nije sukladan zakonu,
- dođe do gubljenja povjerenja između doktora medicine, odnosno doktora stomatologije i pacijenta.

U slučajevima iz stavka 2. ovog članka, doktor medicine odnosno doktor stomatologije dužan je obrazložiti razlog ovog odbijanja i o istom informirati i ravnatelja zdravstvene ustanove odnosno nositelja odobrenja za privatnu praksu kod kojeg je uposlen.

Svaki pacijent ima pravo na slobodan izbor predloženih medicinskih postupaka i mjera, sukladno zakonu, na temelju odgovarajućih obavijesti o mogućim rizicima i posljedicama po zdravlje pacijenta.

Pravo na samoodlučivanje i pristanak

Članak 17.

Pacijent ima pravo da slobodno odlučuje o svemu što se tiče njegovog života i zdravlja, osim u slučajevima kada to izravno ugrožava život i zdravlje drugih.

Pravo iz stavka 1. ovog članka ne podrazumijeva eutanaziju.

Bez pristanka pacijenta ne smije se, po pravilu, nad njim poduzeti nikakva medicinska mjera.

Medicinska mjera protivno volji pacijenta, odnosno roditelja, staratelja ili zakonskog zastupnika poslovno nesposobnog pacijenta, može se poduzeti samo u izuzetnim slučajevima koji su utvrđeni zakonom i koji su sukladni liječničkoj etici.

Medicinska mjera protivno volji pacijenta, odnosno roditelja, staratelja ili zakonskog zastupnika poslovno nesposobnog pacijenta, može se poduzeti i u provođenju tjelesnog pregleda i drugih radnji za potrebe kaznenog postupka, odnosno obveznog psihijatrijskog vještačenja u slučaju sumnje da je isključena odnosno smanjena ubrojivost osumnjičenog odnosno optuženog za kazneno djelo, suglasno propisima o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine.

Članak 18.

Pacijent daje pristanak na predloženu određenu medicinsku mjeru izričito, usmenim ili pisanim putem.

Pismeni pristanak pacijenta obvezan je za invazivne dijagnostičke zahvate i operativne zahvate.

Iznimno od stavka 1. ovog članka, pristanak može biti dat i za više medicinskih usluga, ako predstavljaju funkcionalnu cjelinu u okviru postupka liječenja.

Pristanak kome nije prethodilo potrebno obavještenje sukladno čl. 10., 11. i 12. ovog zakona ne obvezuje, a mjerodavni zdravstveni djelatnik koji poduzme medicinsku mjeru u tom slučaju snosi rizik za štetne posljedice.

Pristanak na predloženu medicinsku mjeru pacijent može usmeno opozvati sve dok ne započne njeno izvođenje.

Pacijent ima pravo da odredi osobu koja će u njegovo ime dati pristanak, odnosno koja će biti obaviještena umjesto pacijenta o poduzimanju medicinskih mjera, u slučaju da pacijent postane nesposoban da donese odluku o pristanku.

Članak 19.

Pacijent ima pravo da predloženu medicinsku mjeru odbije, izuzev u slučaju kada se njome spašava ili održava njegov život ili bi se nepoduzimanjem iste ugrozio život ili zdravlje drugih ljudi.

Mjerodavni zdravstveni djelatnik dužan je da pacijentu ukaže na posljedice njegove odluke o odbijanju predložene medicinske mjere i da o tome od pacijenta zatraži pisanu izjavu koja se čuva u medicinskoj dokumentaciji o liječenju, a ako pacijent odbije davanje pisane izjave, o tome će se sačiniti službena zabilješka.

U medicinsku dokumentaciju mjerodavni zdravstveni djelatnik upisuje podatak o pristanku pacijenta na predloženu medicinsku mjeru, kao i o odbijanju te mjere.

Pacijent u svako doba može povući svoju izjavu o odbijanju medicinske mjere, ne trpeći pritom ograničenja svojih prava.

Obrazac suglasnosti odnosno pristanka pacijenta na predloženu medicinsku mjeru, te obrazac izjave o odbijanju pojedine medicinske mjere pravilnikom propisuje federalni ministar zdravstva (u daljnjem tekstu: federalni ministar).

Članak 20.

Nad pacijentom koji je bez svijesti ili iz drugih razloga nije u stanju da saopći svoj pristanak, hitna medicinska mjera može se poduzeti i bez njegove suglasnosti odnosno suglasnosti staratelja ili zakonskog zastupnika, ukoliko bi nepoduzimanje takve mjere dodatno ugrozilo ili oštetilo zdravlje pacijenta odnosno ugrozilo njegov život.

Ako je pacijent bez svijesti ili iz drugih razloga nije u stanju da saopći svoj pristanak, a roditelj, zakonski zastupnik ili staratelj nije dostupan, hitna medicinska mjera nad njim u zdravstvenoj ustanovi može se poduzeti na temelju konzilijarnog nalaza.

Postupak i način rada liječničkog konzilija utvrđuje se pravilnikom federalnog ministra.

Članak 21.

Ako se tijekom invazivnog operativnog zahvata pojavi potreba za proširenjem operativnog zahvata koji se nije mogao pretpostaviti, u nedostatku pacijentovog pristanka odnosno pristanka roditelja, zakonskog zastupnika ili staratelja na obavljanje tog proširenog operativnog zahvata, prošireni operativni zahvat se može obaviti ako:

- to zahtjeva hitnost stanja pacijenta,
- bi njegovo neobavljanje dovelo do trajnog oštećenja zdravlja odnosno značilo akutnu prijetnju životu pacijenta,

- bi njegovo neobavljanje na pacijentu imalo daljnje moguće zdravstvene probleme kojima bi se pacijent mogao izvrnuti, u slučaju nepoduzimanja neke za njega, u tom trenutku korisne medicinske procedure.

U slučajevima iz stavka 1. ovog članka ima se smatrati da je pribavljen pretpostavljeni pristanak na proširenje operativnog zahvata od pacijenta ili pretpostavljeni pristanak njegovog roditelja, zakonskog zastupnika ili staratelja.

Zaštita pacijenta koji nije sposoban dati pristanak

Članak 22.

Ako je pacijent maloljetan ili je pacijent osoba lišena poslovne sposobnosti, medicinska mjera nad njim može se poduzeti uz obavještenje i pristanak njegovog roditelja, zakonskog zastupnika ili staratelja.

Maloljetni pacijent odnosno pacijent koji je lišen poslovne sposobnosti, treba i sam da bude uključen u donošenje odluke o pristanku na predloženu medicinsku mjeru, sukladno njegovoj zrelosti i sposobnosti za rasuđivanje.

Na zaštitu prava pacijenta sa duševnim smetnjama shodno se primjenjuju propisi o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama.

Pacijent sa invaliditetom prihvaća medicinsku mjeru iskazivanjem pristanka u njemu pristupačnom obliku, prilagođen njegovoj obrazovnoj razini, fizičkom i psihičkom, kao i emocionalnom stanju.

Dijete koje je navršilo 15. godinu života i koje je sposobno za rasuđivanje može samo dati pristanak na predloženu medicinsku mjeru, izuzev ako se radi o invazivnim dijagnostičkim i terapijskim procedurama, operativnom zahvatu i prekidu trudnoće.

Ukoliko se radi o operativnim zahvatima ili prekidu trudnoće djeteta koje je navršilo 15. godinu života, mora biti konzultirano i zatraženo njegovo mišljenje sukladno njegovoj sposobnosti i zrelosti rasuđivanja.

Ako su interesi pacijenta iz st. 1. i 2. ovoga članka i njegovog roditelja, zakonskog zastupnika odnosno staratelja suprotstavljeni, mjerodavni zdravstveni djelatnik je dužan odmah o tome obavijestiti mjerodavni centar za socijalni rad.

Članak 23.

Pristanak pacijenta u pisanom obliku obavezan je za uporabu bilo kojih njegovih, za života odstranjenih ćelija, tkiva, organa ili dijelova tijela u svrhu zahvata koji nije povezan sa pružanjem zdravstvene zaštite njemu samome.

Pacijentov pristanak neće biti tražen za uništavanje ovih materijala na uobičajeni način.

Na postupanje sa organima i tkivima pacijenta kao živog davatelja, a u svrhu liječenja drugog pacijenta, shodno se primjenjuju propisi o transplantaciji organa i tkiva u svrhu liječenja.

Članak 24.

Pacijent ima pravo da ne dozvoli bilo koji postupak s njegovim mrtvim tijelom koji se odnosi na obdukciju, a suglasno propisima o zdravstvenoj zaštiti, izuzev u slučajevima kada je obdukcija obvezna, kao i u slučajevima predviđenim propisima o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine.

Pacijent ima pravo da ne dozvoli bilo koji postupak s njegovim mrtvim tijelom u svrhu istraživanja i edukacije, a suglasno propisima o zdravstvenoj zaštiti.

Na postupanje sa organima i tkivima pacijenta nakon njegove smrti, a u svrhu liječenja drugog pacijenta, shodno se primjenjuju propisi o transplantaciji organa i tkiva u svrhu liječenja.

Pravo na povjerljivost informacija i privatnost

Članak 25.

Svaki pacijent ima pravo na povjerljivost svih osobnih informacija koje je saopćio mjerodavnom zdravstvenom djelatniku, uključujući i one koje se odnose na njegovo stanje zdravlja i potencijalne dijagnostičke i terapijske procedure, pa i nakon pacijentove smrti.

Zabranjeno je da mjerodavni zdravstveni djelatnik saopći drugim osobama osobne podatke o pacijentu iz stavka 1. ovog članka, izuzev u slučajevima predviđenim u članku 36. ovog zakona.

Članak 26.

Pacijent ima pravo na zaštitu svoje privatnosti tijekom provođenja dijagnostičkih ispitivanja, posjeta doktoru medicine odnosno doktoru stomatologije ili specijalisti i medicinsko-kirurškom liječenju u cjelini.

Pregledu pacijenta i poduzimanju medicinskih mjera nad njim smiju nazočiti samo zdravstveni djelatnici i zdravstveni suradnici koji su uključeni u njegov tretman.

Iznimno od stavka 1. ovog članka, pacijent ima pravo zatražiti da pregledu i izvođenju medicinskih postupaka nazoče članovi njegove obitelji ili osobe koje on odredi, dok pri pregledu djece do 15. godina života odnosno osoba lišenih poslovne sposobnosti, obvezno nazoči jedan od roditelja, a ako ih dijete nema obvezno nazoči zakonski zastupnik ili staratelj.

Zdravstvene ustanove odnosno zdravstveni djelatnici trebaju osigurati zvučnu i vizualnu privatnost pacijenata prilikom pregleda i izvođenja medicinskih postupaka, osim u hitnim slučajevima.

Pravo na tajnost podataka

Članak 27.

Podaci iz medicinske dokumentacije spadaju u osobne podatke o pacijentu i predstavljaju službenu tajnu.

U osobne podatke iz stavka 1. ovog članka, spadaju svi identifikacijski i identificirajući podaci o njegovom zdravstvenom i medicinskom stanju, dijagnozi, prognozi i liječenju, te podaci o

ljudskim supstancama na temelju kojih se može utvrditi identitet osobe, kao i doznake za bolovanje koje se uručuju poslodavcu u zatvorenoj koverti.

Članak 28.

S ciljem zaštite tajnosti podataka iz članka 27. ovog zakona, zdravstveni djelatnici i zdravstveni suradnici, kao i druge osobe zaposlene u zdravstvenim ustanovama, privatnoj praksi, odnosno zavodu zdravstvenog osiguranja kod kojeg je pacijent zdravstveno osiguran, a kojima su ti podaci dostupni i potrebni radi ostvarivanja zakonom utvrđenih mjerodavnosti, kao i ovlašteni ocjenjivači vanjske provjere kvalitete u zdravstvenoj ustanovi ili privatnoj praksi, koji obavljaju provjeru kvalitete u postupku akreditacije suglasno propisima o sustavu poboljšanja kvalitete, sigurnosti i o akreditaciji u zdravstvu, obvezuju se da osobne podatke o pacijentu i njegovom zdravstvenom stanju čuvaju kao službenu tajnu.

Dužnost čuvanja tajnosti podataka iz članka 27. ovog zakona, obveza je i osoba koje sudjeluju u izradi i objavljivanju stručnih i znanstvenih radova, u marketinškim materijalima zdravstvenih ustanova, kao i osoba koje sudjeluju u nastavnom procesu u zdravstvenim ustanovama i tom prilikom dođu u posjed osobnih podataka o pacijentu i njegovom zdravstvenom stanju.

Prilikom obrade osobnih podataka i posebnih kategorija podataka, zdravstvene ustanove, privatne prakse, pravne i fizičke osobe iz st. 1. i 2. ovog članka dužne su primjenjivati propis o zaštiti osobnih podataka.

Dužnosti čuvanja tajnosti podataka, fizičke osobe iz st. 1. i 2. ovog članka, mogu biti oslobođene samo na temelju pisanog ili drugog jasno i nedvosmisleno izrečenog pristanka pacijenta ili u slučajevima predviđenim propisima o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, kao i propisima o parničnom postupku.

Članak 29.

Pravo na tajnost osobnih podataka pacijenta proširuje se i na njegovo pravo da nakon svoje smrti ograniči korištenje takvih informacija samo na osobe koje pacijent zaživotno odredi, u smislu članka 36. ovog zakona.

Ako pacijent svojom voljom to nije odredio, pravo na uvid u osobne podatke umrlog pacijenta imaju samo pacijentovi nasljednici u smislu propisa o nasljeđivanju.

Pacijentovi nasljednici iz stavka 2. ovog članka ostvaruju pravo na uvid u osobne podatke umrlog pacijenta prema slijedećem isključivom redoslijedu:

- bračni partner, izvanbračni partner,
- punoljetna djeca,
- roditelji ili usvojitelji.

Pravo na osobno dostojanstvo

Članak 30.

U svim okolnostima pružanja i korištenja zdravstvene zaštite, svaki pacijent ima pravo na zaštitu svog dostojanstva, te fizičkog i psihičkog integriteta, uz poštivanje svoje osobnosti, intimnosti, svjetonazora, moralnih i vjerskih uvjerenja.

Zdravstveni djelatnici trebaju tretirati pacijente s ljubaznošću, poštujući njihovo osobno dostojanstvo.

Pravo na sprječavanje i olakšavanje patnji i boli

Članak 31.

Svaki pacijent ima pravo na najvišu razinu olakšavanja svoje patnje i boli suglasno općeprihvaćenim stručnim standardima i etičkim načelima, što podrazumijeva terapiju bola i humanu palijativnu zaštitu u posljednjem stadiju bolesti.

Pravo iz stavka 1. ovog članka ne podrazumijeva eutanaziju.

Pravo na poštovanje pacijentovog vremena

Članak 32.

Pacijenta se može staviti na liste čekanja za određene vrste zdravstvenih usluga samo iz razumnih razloga i na razumno vrijeme.

Liste čekanja iz stavka 1. ovog članka utvrđuju se za određene vrste zdravstvenih usluga koje nisu hitne, u ovisnosti od medicinskih indikacija i zdravstvenog stanja pacijenta, kao i nadnevka javljanja zdravstvenoj ustanovi, s tim da vrijeme čekanja ne može biti takvo da ugrozi zdravlje ili život pacijenta.

Zdravstvena ustanova odnosno mjerodavni zavod zdravstvenog osiguranja obvezni su pisano obavijestiti pacijenta da je stavljen na listu čekanja, na kojoj je rednoj poziciji na toj listi na dan prijama obavještenja i na koji način će o tome biti obaviješten.

Pravo na uvid u medicinsku dokumentaciju

Članak 33.

Pacijent ima pravo uvida u svoju medicinsku dokumentaciju, te u pojedinačne i ukupne troškove svog liječenja.

U slučaju kada je pacijent dijete ili je pacijent osoba lišena poslovne sposobnosti, pravo uvida u medicinsku dokumentaciju imaju roditelji, zakonski zastupnik odnosno staratelj.

Članovi uže obitelji pacijenta koji žive u zajedničkom domaćinstvu, imaju pravo uvida u medicinsku dokumentaciju svog člana obitelji, ako su ti podaci od značaja za njihovo liječenje.

Pravo iz st. 1. i 2. ovog članka uključuje i pravo pacijenta na određene ispravke ili brisanje teksta koji ga pogrešno ili subjektivno opisuju kao ličnost ili dio teksta koji materijalno nije točan ili nije bitan za njegu i liječenje.

Iznimno, od stavka 4. ovog članka, pogrešni podaci o pruženoj zdravstvenoj zaštiti ne smiju se brisati nego ih se ispravlja tako da je uvijek moguće rekonstruirati podatke koji su prvobitno bili uneseni.

Članak 34.

Mjerodavni zdravstveni djelatnik dužan je da točno, uredno i pravovremeno vodi medicinsku dokumentaciju, sukladno zakonu i da evidentira sve medicinske mjere koje su poduzete nad pacijentom, a posebno anamnezu, dijagnozu, dijagnostičke mjere, terapiju i rezultat terapije, kao i savjete date pacijentu.

Medicinskom dokumentacijom raspolaže zdravstvena ustanova odnosno privatna praksa, a pacijent ima pravo uvida u podatke koji se u njoj nalaze, te pravo dobiti prijepis medicinske dokumentacije ukoliko je to zahtijevano u pisanoj formi.

Medicinska dokumentacija i podaci iz nje se ne smiju koristiti u pacijentu nepoznate svrhe i/ili bez njegove suglasnosti, osim za provođenje i izvršenje statističkih istraživanja u oblasti zdravstva suglasno posebnim propisima o evidencijama u oblasti zdravstva.

Iznimno, od stavka 3. ovog članka, mjerodavni zdravstveni djelatnik zadužen za daljnje liječenje i njegu pacijenta obavezan je zatražiti i biti obaviješten o podacima iz pacijentove medicinske dokumentacije, da nepoznavanje tih podataka ne bi dovelo do pogoršanja zdravstvenog stanja pacijenta.

Članak 35.

Podaci iz medicinske dokumentacije pacijenta, odnosno iz zdravstvene evidencije, mogu se dostavljati i bez pacijentove suglasnosti, na uvid, u obliku zapisa, odnosno izvoda iz medicinske dokumentacije, a na zahtjev suda, drugog organa kada je to propisano zakonom, kada to zahtijeva zaštita života drugih ljudi, te fizička sigurnost i zdravlje drugih ljudi, kao i u drugim slučajevima predviđenim propisima o zaštiti osobnih podataka koji reguliraju izuzetke obrade osobnih podataka odnosno posebne kategorije osobnih podataka, bez suglasnosti pacijenta.

Podaci iz stavka 1. ovog članka dostavljaju se kao službena tajna.

Članak 36.

U slučaju smrti pacijenta, pacijentovo pravo na uvid u medicinsku dokumentaciju ostvaruju pacijentovi nasljednici, koji imaju pravo biti upoznati s podacima iz medicinske dokumentacije koji jesu ili mogu biti u svezi s uzrokom smrti i sa medicinskim postupcima prije nastupanja smrti.

Uvid u medicinsku dokumentaciju pacijentovog nasljednika iz stavka 1. ovog članka, uključuje pored prava na pristup medicinskoj dokumentaciji i pravo na dobivanje njezine kopije.

Pacijentovi nasljednici iz stavka 1. ovog članka ostvaruju pravo na uvid u medicinsku dokumentaciju prema redoslijedu utvrđenom u članku 29. stavak 3. ovog zakona.

Pravo pacijenta na samovoljno napuštanje zdravstvene ustanove

Članak 37.

Pacijent ima pravo samovoljno napustiti stacionarnu zdravstvenu ustanovu, osim u slučajevima propisanim posebnim zakonima i u slučaju kada bi to moglo štetiti zdravlju i sigurnosti drugih osoba.

O namjeri napuštanja ustanove iz stavka 1. ovog članka pacijent mora dati pisanu izjavu ili usmenu izjavu pred dva, istovremeno nazočna svjedoka, koji potpisuju izjavu o namjeri pacijenta da napusti ustanovu, usprkos opomeni mjerodavnog zdravstvenog djelatnika da time može ugroziti svoje zdravlje.

Pisane izjave iz stavka 2. ovog članka prilažu se u medicinsku dokumentaciju pacijenta.

Podatak o samovoljnom napuštanju zdravstvene ustanove, bez najave, mjerodavni zdravstveni djelatnik dužan je odmah upisati u medicinsku dokumentaciju pacijenta.

Ako to nalaže zdravstveno stanje pacijenta, mjerodavni zdravstveni djelatnik dužan je obavijestiti osobu iz članka 13. stavak 2. ovog zakona o napuštanju zdravstvene ustanove bez najave, a mjerodavne organe, u slučajevima određenim posebnim propisima.

Ako je pacijent nesposoban za rasuđivanje, odnosno maloljetan, mjerodavni zdravstveni djelatnik dužan je obavijestiti o njegovom samovoljnom napuštanju zdravstvene ustanove, njegovog roditelja, staratelja odnosno zakonskog zastupnika.

Pravo pacijenta nad kojim se vrši medicinsko istraživanje

Članak 38.

Za medicinsko i znanstveno istraživanje nad pacijentom, kliničko ispitivanje lijekova i medicinskih sredstava na pacijentu, kao i njegovo uključivanje u medicinsku nastavu, nužan je izričit pristanak obaviještenog pacijenta.

Pristanak iz stavka 1. ovog članka daje se u pisanom obliku, na pismu razumljivom pacijentu, nakon što se pacijent suglasi da je dovoljno iscrpno, točno i pravovremeno obaviješten o smislu, cilju, postupcima, očekivanim rezultatima, mogućim rizicima, kao i o neželjenim posljedicama medicinskog i znanstvenog istraživanja, kliničkog ispitivanja lijekova i medicinskih sredstava, kao i medicinske nastave.

Za maloljetnog pacijenta odnosno poslovno nesposobnog pacijenta pristanak iz stavka 1. ovog članka daje njegov roditelj, zakonski zastupnik ili staratelj, pri čemu se mora uzeti u obzir i mišljenje maloljetnog odnosno poslovno nesposobnog pacijenta.

Pacijent odnosno njegov roditelj, zakonski zastupnik ili staratelj, mora biti posebno upozoren da je slobodan da istraživanje odnosno sudjelovanje u nastavi iz stavka 1. ovog članka, odbije i da dati pristanak opozove u svako vrijeme.

Na prava pacijenta sa duševnim smetnjama nad kojim se vrši istraživanje iz stavka 1. ovog članka, shodno se primjenjuju propisi o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama.

Na prava pacijenta koji sudjeluje u kliničkim ispitivanjima lijekova i medicinskih sredstava shodno se primjenjuju propisi o lijekovima i medicinskim sredstvima.

U slučaju anketiranja o rizičnim ponašanjima koje može biti praćeno manjom medicinskom mjerom (uzimanje manje količine krvi na uzorkovanje) dijete koje je navršilo 15. godinu života i koje je sposobno za rasuđivanje može samo dati pristanak na predloženo anketiranje i uzimanje krvi za uzorkovanje.

Članak 39.

Pacijent koji zbog medicinskog i znanstvenog istraživanja, odnosno kliničkog ispitivanja lijekova i medicinskih sredstava, kao i zbog sudjelovanja u medicinskoj nastavi, pretrpi štetu na svom tijelu ili zdravlju ima pravo na naknadu štete od zdravstvene ustanove ili naručitelja ovih istraživanja, ako je nastala šteta posljedica tog istraživanja odnosno ispitivanja, kao i sudjelovanja u nastavi sukladno zakonu.

U slučaju smrti pacijenta iz stavka 1. ovog članka, pravo na naknadu štete ostvaruju pacijentovi nasljednici.

Pacijentovi nasljednici iz stavka 2. ovog članka ostvaruju pravo na naknadu štete prema redosljedu utvrđenom u članku 29. stavak 3. ovog zakona.

Pacijent ima pravo na naknadu koja mu pripada kao dobrovoljnom sudioniku istraživanja i nastave iz stavka 1. članka 38. ovog zakona.

Pravo na preventivne mjere i informiranje o očuvanju zdravlja

Članak 40.

Pacijent ima pravo na preventivne mjere i informacije koje su potrebne za očuvanje zdravlja i stjecanje zdravih životnih navika, kao i informacije o rizičnim ponašanjima i štetnim faktorima životne i radne okoline, koji mogu imati negativne posljedice po zdravlje.

Preventivne mjere i informacije iz stavka 1. ovog članka ostvaruju se na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini zdravstvene zaštite, suglasno propisima o zdravstvenoj zaštiti.

Pacijent ima pravo da bude obaviješten o zaštiti svog zdravlja za slučaj izbijanja epidemija i prirodnih i drugih nesreća, kada se proglašuje stanje prirodne i druge nesreće od strane mjerodavnog organa.

Informacije iz st. 1., 2. i 3. ovog članka dužni su pružiti pacijentu zdravstveni djelatnici, zdravstvene ustanove, mjerodavni organi vlasti svih razina vlasti odgovorni za zdravstvo i postupanje u slučaju prirodnih i drugih nesreća, kada se proglašuje stanje prirodne i druge nesreće od strane mjerodavnog organa.

Davanje informacija iz st. 1., 2. i 3. ovog članka, nije uvjetovano prethodnim zahtjevom pacijenta za ovim informacijama.

Pacijent koji je žrtva nasilja u obitelji ili je pacijent djeteta koje je žrtva nasilja, suglasno propisima o zaštiti od nasilja u obitelji, ostvaruje pravo na preventivne mjere i informacije s ciljem očuvanja fizičkog i psihičkog zdravlja, suglasno posebnim propisima iz ove oblasti.

Pravo na prigovor

Članak 41.

Pacijent kome je uskraćeno pravo na zdravstvenu zaštitu, odnosno pacijent koji nije zadovoljan pruženom zdravstvenom uslugom, odnosno postupkom zdravstvenog ili drugog djelatnika

zdravstvene ustanove, može podnijeti prigovor ravnatelju zdravstvene ustanove odnosno nositelju odobrenja za privatnu praksu.

Prigovor se podnosi neposredno ili pisanim putem.

O podnijetom prigovoru pacijenta ravnatelj bez odlaganja pribavlja izjašnjenje povjerenstva za prigovore pacijenta zdravstvene ustanove iz članka 62. ovog zakona, koje utvrđuje sve bitne okolnosti i činjenice iznijete u prigovoru, i to najkasnije u roku od tri dana od dana podnijetog prigovora.

Izjašnjenje iz stavka 3. ovog članka dostavlja se bez odlaganja ravnatelju zdravstvene ustanove.

Ravnatelj zdravstvene ustanove, odnosno nositelj odobrenja za privatnu praksu, najkasnije u roku sedam dana od dana podnošenja prigovora, donosi odluku.

Članak 42.

Pacijent koji nije zadovoljan odlukom ravnatelja zdravstvene ustanove, odnosno nositelja odobrenja za privatnu praksu, ima pravo zaštitu svojih prava zatražiti kod mjerodavnog ministra zdravstva, u roku od 15 dana od dana prijama odluke.

Ukoliko se prigovor iz stavka 1. ovog članka ulaže na odluku ravnatelja zdravstvene ustanove čiji je osnivač odnosno suosnivač Federacija, rješavanje prigovora je u mjerodavnosti federalnog ministra, a ukoliko se prigovor ulaže protiv odluke ravnatelja zdravstvene ustanove čiji je osnivač kanton odnosno općina, ili ravnatelja zdravstvene ustanove u privatnom odnosno mješovitom vlasništvu, kao nositelja odobrenja za privatnu praksu, rješavanje prigovora je u mjerodavnosti kantonalnog ministra zdravstva (u daljnjem tekstu: kantonalni ministar).

Članak 43.

Protiv konačnog rješenja mjerodavnog ministra zdravstva iz članka 42. stavak 2. ovog zakona, pacijent može tražiti zaštitu svojih prava kod mjerodavnog suda sukladno zakonu.

Prije otpočinjanja sudskog postupka, odnosno tijekom sudskog postupka iz stavka 1. ovog članka, pacijent zaštitu svojih prava može ostvariti i u postupku medijacije, suglasno propisima o postupku medijacije.

Pravo na naknadu štete

Članak 44.

Pacijent koji zbog stručne greške zdravstvenog djelatnika, odnosno zdravstvenog suradnika, u ostvarivanju zdravstvene zaštite pretrpi štetu na svom tijelu ili se stručnom greškom prouzroči pogoršanje njegovog zdravstvenog stanja, ima pravo na naknadu štete sukladno zakonu.

U slučaju smrti pacijenta zbog dokazane stručne greške zdravstvenog djelatnika odnosno zdravstvenog suradnika, pravo naknade štete ostvaruju pacijentovi nasljednici.

Pacijentovi nasljednici iz stavka 2. ovog članka ostvaruju pravo na naknadu štete prema redoslijedu utvrđenom u članku 29. stavak 3. ovog zakona.

Pravo na naknadu štete ne može se unaprijed isključiti ili ograničiti.

Pravo na prehranu sukladno svom svjetonazoru

Članak 45.

Pacijent za vrijeme boravka u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi ima pravo na prehranu sukladno svom svjetonazoru.

Pravo na održavanje osobnih kontakata

Članak 46.

Tijekom boravka u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi pacijent ima pravo primanja posjetitelja suglasno kućnom redu zdravstvene ustanove, te pravo zabraniti posjete određenoj osobi ili osobama.

Pravo na obavljanje vjerskih obreda

Članak 47.

Pacijent za vrijeme boravka u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi, u pravilu, može ostvariti pravo na obavljanje vjerskih obreda, u za to predviđenom prostoru, uključujući i pravo opremanja u mrtvačnici u slučaju smrti, uz primjenu vjerskih obreda - odvojeno po konfesijama, suglasno prostornim mogućnostima zdravstvene ustanove.

IV. OBVEZE I ODGOVORNOSTI PACIJENATA

Članak 48.

Obveze i odgovornosti pacijenta, u kontekstu odredbi ovog zakona, odnose se na:

- osobno zdravlje,
- druge korisnike zdravstvenih usluga,
- zdravstvene djelatnike i zdravstvene suradnike koji osiguravaju i omogućuju zdravstvene usluge,
- širu društvenu zajednicu.

Na obveze i odgovornosti pacijenta iz stavka 1. ovog članka shodno se primjenjuju propisi o obligacijama.

Odgovornost pacijenata za osobno zdravlje

Članak 49.

Pacijent je obavezan odgovorno se odnositi prema svom zdravlju, te aktivno sudjelovati pri zaštiti, očuvanju i unapređenju svoga zdravlja.

Pacijent je obavezan pri ostvarivanju zdravstvene zaštite pridržavati se uputstava i poduzetih mjera propisane terapije od strane mjerodavnog zdravstvenog djelatnika.

U obveze pacijenta iz st. 1. i 2. ovog članka uključuje se i podvrgavanje posebnim mjerama za sprječavanje i suzbijanje zaraznih bolesti u smislu propisa o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti.

Članak 50.

U slučaju da pacijent zahtijeva prekid liječenja i pored upozorenja mjerodavnog zdravstvenog djelatnika na moguće posljedice zbog ovakve odluke, o tome daje pisanu izjavu i treba biti svjestan svih posljedica svoje odluke.

Ako odbije davanje pisane izjave, o tome će mjerodavni zdravstveni djelatnik sačiniti službenu zabilješku koja se upisuje i čuva u medicinskoj dokumentaciji pacijenta.

Odgovornost pacijenata prema drugim korisnicima zdravstvenih usluga

Članak 51.

Svaki pacijent je obvezan poštivati ljudska prava, te prava pacijenata određena ovim zakonom, na način da drugim pacijentima namjerno ne onemogućava korištenja istih prava.

Članak 52.

Zabranjeno je ometanje zdravstvenih djelatnika odnosno zdravstvenih suradnika prilikom pružanja zdravstvene zaštite drugom pacijentu.

U slučaju iz stavka 1. ovog članka, osoblje zdravstvene ustanove upozorit će pacijenta koji ometa zdravstvenog djelatnika odnosno zdravstvenog suradnika da u protivnom podliježe odgovornosti sukladno ovom zakonu.

Članak 53.

U slučaju kršenja odredbi čl. 51. i 52. ovog zakona, zdravstvena ustanova odnosno privatna praksa nema pravo uskratiti daljnje liječenje pacijenta koji ugrožava prava drugih pacijenata odnosno ometa zdravstvenog djelatnika odnosno zdravstvenog suradnika prilikom pružanja zdravstvene zaštite drugom pacijentu.

Zdravstvena ustanova i privatna praksa imaju pravo pokrenuti postupak kod mjerodavnog suda radi utvrđivanja prekršajne odgovornosti pacijenta, u slučaju opravdane sumnje, da postoji kršenje odredbi iz čl. 51. i 52. ovog zakona.

Odgovornost pacijenata prema zdravstvenim djelatnicima i drugim osobama koje osiguravaju i omogućuju zdravstvene usluge

Članak 54.

Pacijent je obvezan u potpunosti informirati mjerodavnog zdravstvenog djelatnika i dati istinite podatke o svom zdravstvenom stanju, promjeni adrese i telefonskog broja.

Članak 55.

Pacijent je obvezan informirati mjerodavnu zdravstvenu ustanovu odnosno privatnu praksu o otkazivanju termina za naručene preglede i medicinske postupke.

Članak 56.

Pacijent je obvezan poštivati kućni red zdravstvene ustanove reguliran općim aktima zdravstvene ustanove o uvjetima boravka i ponašanja u njoj.

Članak 57.

Pacijent je dužan uvažavati obveze zdravstvenog osoblja prema drugim pacijentima, tako da ne ometa njihov rad, izbjegavajući na taj način da ih dovodi u situacije da počine profesionalnu grešku za koju mogu odgovarati suglasno posebnom zakonu.

Članak 58.

Pacijent je obvezan pri ostvarivanju zdravstvene zaštite u zdravstvenoj ustanovi, odnosno privatnoj praksi, prihvatiti predloženi oblik medicinskog tretmana koji osigurava zaštitu zdravlja osoblja koje mu taj tretman pruža.

Odgovornost pacijenata prema široj društvenoj zajednici

Članak 59.

Ukoliko pacijent boluje od bolesti koja može utjecati na zdravlje i život drugih ljudi ne smije niti jednim svojim postupkom izazvati opasnost po zdravlje i život drugih ljudi u široj društvenoj zajednici.

U slučaju da se radi o maloljetnom pacijentu ili poslovno nesposobnom pacijentu, za ponašanje pacijenta sukladno savjetima i preporukama mjerodavnog zdravstvenog djelatnika, odgovoran je roditelj, staratelj odnosno zakonski zastupnik.

Članak 60.

Ako se pacijent ne pridržava obveza iz čl. 49., 51., 52., 54., 55., 56., 57. i 58. ovog zakona, mjerodavni zdravstveni djelatnik može otkazati pružanje daljnje zdravstvene zaštite pacijentu, izuzev hitne medicinske pomoći, s tim da je dužan u medicinsku dokumentaciju pacijenta unijeti razloge za odbijanje pružanja zdravstvene zaštite, te o tome obavijestiti ravnatelja zdravstvene ustanove, odnosno nositelja odobrenja privatne prakse.

Mjerodavni zdravstveni djelatnik ne može otkazati zdravstvenu zaštitu pacijentu u slučaju pojave zarazne ili psihičke bolesti kod pacijenta, čije bi neliječenje moglo ugroziti zdravlje i život drugih ljudi, kao i širu društvenu zajednicu.

Ako se pacijent ne pridržava obveza iz članka 59. ovog zakona, ravnatelj zdravstvene ustanove, odnosno nositelj odobrenja privatne prakse dužan je o tome obavijestiti ministarstvo unutarnjih poslova, mjerodavno prema mjestu stanovanja pacijenta, suglasno posebnom zakonu.

V. OSIGURANJE ZAŠTITE PRAVA PACIJENATA U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA ODNOSNO PRIVATNIM PRAKSAMA

Članak 61.

Radi osiguranja primjene i praćenja poštivanja prava pacijenata, zdravstvene ustanove dužne su formirati povjerenstvo za prigovore pacijenata (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo).

Prilikom formiranja Povjerenstva iz stavka 1. ovog članka poštovat će se načelo odražavanja ravnopravne zastupljenosti oba spola.

Mandat, način izbora, kao i način financiranja Povjerenstva iz stavka 1. ovog članka uređuje se statutom zdravstvene ustanove.

Dvije ili više zdravstvenih ustanova mogu imenovati zajedničko Povjerenstvo iz stavka 1. ovog članka.

Odredbe ovog članka shodno se primjenjuju i na privatnu praksu, tako da je ista obvezna osigurati u svom radu obavljanje poslova i zadataka Povjerenstva iz stavka 1. ovog članka.

Članak 62.

Povjerenstvo imenuje ravnatelj zdravstvene ustanove.

Djelokrug rada Povjerenstva je:

- pravovremeno razmatra prigovore pacijenata i sačinjava izjašnjenja na izjavljene prigovore za ravnatelja zdravstvene ustanove,
- vodi evidencije o vrstama i učestalosti prigovora po organizacionim jedinicama i na razini cijele zdravstvene ustanove,
- analizira statistiku prigovora i izvlači pouke za praksu,
- prati aktivnosti na unapređenju zaštite i poštivanja prava pacijenata na razini zdravstvene ustanove kao rezultat prigovora,
- analizira pohvale i sugestije pacijenata, s ciljem da se postojeća dobra praksa još više afirmira i razmjenjuje između organizacionih jedinica zdravstvene ustanove,
- obavlja i druge poslove suglasno općem aktu zdravstvene ustanove.

Članak 63.

Povjerenstvo za kvalitetu i sigurnost zdravstvenih usluga koje je imenovano u zdravstvenoj ustanovu suglasno propisima o sustavu poboljšanja kvalitete, sigurnosti i o akreditaciji u zdravstvu može obavljati poslove i zadatke i u oblasti zaštite prava pacijenata, a suglasno općim aktima zdravstvene ustanove.

Povjerenstvo iz stavka 1. ovog članka, u kontekstu odredbi ovog zakona, obavlja sljedeće poslove:

- prati, razmatra i predlaže mjere za unapređenje zaštite prava pacijenata na temelju unutarnje provjere kvalitete i sigurnosti zdravstvenih usluga koji su propisani odgovarajućim akreditacijskim standardima i kriterijima,
- analizira i ocjenjuje primjenu predloženih mjera,

- surađuje sa Povjerenstvom za prigovore pacijenata, uvezuje podatke o prigovorima pacijenata sa podacima o incidentima (nepovoljnim događajima) i sudskim postupcima u cilju upravljanja kliničkim i nekliničkim rizicima.

Članak 64.

Zdravstvene ustanove i privatne prakse obvezne su jednom u šest mjeseci dostavljati mjerodavnom zdravstvenom savjetu jedinice lokalne samouprave, kao i mjerodavnom zdravstvenom savjetu kantonalnog ministarstva zdravstva (u daljnjem tekstu: kantonalno ministarstvo), prema sjedištu zdravstvene ustanove odnosno privatne prakse, izvješće o zaprimljenim i riješenim prigovorima pacijenata, uključujući i uvezivanje podataka o prigovorima sa podacima o incidentima (nepovoljnim događajima) i sudskim postupcima.

VI. ZDRAVSTVENI SAVJETI U JEDINICI LOKALNE SAMOUPRAVE I MINISTARSTVIMA ZDRAVSTVA

Članak 65.

U cilju ostvarivanja i unapređenja prava pacijenata osnivaju se zdravstveni savjeti jedinica lokalne samouprave, kantonalnog ministarstva i Federalnog ministarstva zdravstva (u daljnjem tekstu: Federalno ministarstvo).

Članak 66.

Na razini lokalne samouprave osniva se zdravstveni savjet koji broji najmanje osam članova iz reda zdravstvenih i nezdravstvenih struka.

Prilikom osnivanja savjeta iz stavka 1. ovog članka poštovat će se načelo odražavanja ravnopravne zastupljenosti oba spola.

Bliže određenje broja i sastava članova zdravstvenog savjeta, mandat, način izbora, kao i način financiranja zdravstvenog savjeta određuje se statutom općine.

Na temelju javnog poziva, savjet iz stavka 1. ovog članka imenuje općinski načelnik i to, u pravilu, predstavnika iz redova pacijenata, mladih, jedinice lokalne samouprave, komora iz oblasti zdravstva, stručnih udruga, udruga za zaštitu prava pacijenata, sindikata, zdravstvenih ustanova odnosno privatnih praksi, crvenog križa/krsta s područja jedinice lokalne samouprave.

Članak 67.

Zdravstveni savjet obavlja sljedeće poslove:

- predlaže i evaluira provođenje zdravstvene zaštite na području jedinice lokalne samouprave,
- daje mišljenje na planove i programe zdravstvene zaštite za područje lokalne samouprave, te predlaže mjere za poboljšanje dostupnosti i kvalitete zdravstvene zaštite na svom području,
- prati primjenu propisa na području jedinice lokalne samouprave koji se odnose na zaštitu prava i interesa pacijenata,
- organizira obrazovne tečajeve za građanstvo iz poznavanja materije o pravima pacijenata i postojeće legislative,

- daje preporuke za organizaciju tečajeva u zdravstvenim ustanovama radi upoznavanja rukovodstva i zdravstvenih djelatnika s konceptom prava pacijenata, legislativom i odgovarajućim nužnim promjenama u zdravstvenim ustanovama,
- prati povrede pojedinačnih prava pacijenata na području jedinice lokalne samouprave,
- predlaže poduzimanje mjera za zaštitu i unapređenje prava pacijenata na području jedinice lokalne samouprave,
- bez odgađanja obavještava zdravstveni savjet u kantonalnom ministarstvu o slučajevima težih povreda prava pacijenata koje mogu ugroziti život ili zdravlje pacijenata,
- podnosi skupštini jedinice lokalne samouprave i kantonalnom ministarstvu godišnje izvješće o svom radu,
- obavještava javnost o povredama prava pacijenata,
- obavlja druge poslove određene ovim zakonom.

Zdravstveni savjet donosi poslovnik o svome radu kojim se pobliže uređuje organizacija i način rada.

Članak 68.

Članovi zdravstvenog savjeta u svome radu obvezni su postupati tako da ne ugroze obvezu čuvanja službene tajne.

Članak 69.

U obavljanju poslova iz svoga djelokruga rada, zdravstveni savjet je ovlašten upozoravati, predlagati i davati preporuke.

Zdravstveni savjet je ovlašten mjerodavnim organima državne uprave, organima lokalne samouprave, mjerodavnim ministarstvima zdravstva, zavodima zdravstvenog osiguranja, zdravstvenim ustanovama, privatnim praksama, komorama iz oblasti zdravstva predlagati poduzimanje mjera za sprječavanje štetnih djelovanja koja ugrožavaju prava i interese pacijenata i zahtijevati izvješće o poduzetim mjerama.

Članak 70.

U ostvarivanju društvene brige za zaštitu prava pacijenata, u okviru prava i obveza na području kantona, kantonalni ministar osniva i imenuje zdravstveni savjet kantonalnog ministarstva.

Savjet iz stavka 1. ovoga članka ima najmanje osam članova i to, u pravilu, predstavnike iz redova: pacijenata, mladih, kantonalnog ministarstva, komora iz oblasti zdravstva, stručnih udruga, udruga za zaštitu prava pacijenata, sindikata zdravstvenih ustanova odnosno privatnih praksi, crvenog križa/krsta s područja kantona.

Prilikom osnivanja savjeta iz stavka 1. ovog članka poštovat će se načelo odražavanja ravnopravne zastupljenosti oba spola.

Bliže određenje broja i sastava članova zdravstvenog savjeta iz stavka 1. ovog članka, mandat, način izbora, kao i način financiranja zdravstvenog savjeta određuje se propisom kantonalnog ministra.

Članak 71.

Zdravstveni savjet kantonalnog ministarstva obavlja sljedeće poslove:

- prati provedbu ostvarivanja prava pacijenata suglasno ovome zakonu,
- prati provedbu obrazovnih aktivnosti u vezi sa pravima pacijenata,
- raspravlja o izvješćima zdravstvenih savjeta jedinica područne lokalne samouprave,
- daje mišljenja, preporuke i prijedloge mjerodavnim organima o utvrđenom stanju na području djelokruga rada zdravstvenih savjeta jedinica lokalne samouprave,
- predlaže poduzimanje mjera za izgradnju cjelovitog sustava zaštite i unapređenja prava pacijenata u kantonu odnosno Federaciji,
- daje inicijative za donošenje propisa kojima se unapređuju prava pacijenta, te mišljenje na propise iz ove oblasti koje pripremaju mjerodavni organi vlasti na svim razinama,
- surađuje sa organima i organizacijama iz oblasti zaštite i unapređenja prava pacijenata u Federaciji,
- podnosi kantonalnom ministru zdravstva godišnje izvješće o svom radu,
- obavještava javnost o povredama prava pacijenata,
- obavlja i druge poslove koje mu dodijeli kantonalni ministar sukladno ovom zakonu i propisima donijetim na temelju ovog zakona.

Zdravstveni savjet iz stavka 1. ovoga članka donosi poslovnik o svome radu kojim se pobliže uređuje organizacija i način rada.

Članak 72.

Članovi zdravstvenog savjeta kantonalnog ministarstva u svome radu obvezni su postupati tako da ne ugroze dužnost čuvanja službene tajne.

Članak 73.

U ostvarivanju društvene brige za zaštitu prava pacijenata, u okviru prava i obveza na teritoriju Federacije, federalni ministar osniva i imenuje zdravstveni savjet Federalnog ministarstva.

Savjet iz stavka 1. ovoga članka ima najmanje osam članova i to, u pravilu, predstavnike iz redova: pacijenata, mladih, Federalnog ministarstva, komora iz oblasti zdravstva, stručnih udruga, udruga za zaštitu prava pacijenata, sindikata zdravstvenih ustanova odnosno privatnih praksi, crvenog križa/krsta sa teritorija Federacije.

Prilikom osnivanja savjeta iz stavka 1. ovog članka poštovat će se načelo odražavanja ravnopravne zastupljenosti oba spola.

Bliže određenje broja i sastava članova zdravstvenog savjeta iz stavka 1. ovog članka, mandat, način izbora, kao i način financiranja zdravstvenog savjeta određuje se propisom federalnog ministra.

Članak 74.

Zdravstveni savjet Federalnog ministarstva obavlja sljedeće poslove i zadatke:

- prati provedbu ostvarivanja prava pacijenata suglasno ovome zakonu,

- koordinira sve aktivnosti u oblasti provedbe obrazovnih programa iz zaštite prava pacijenata za građanstvo i zdravstvene ustanove,
- raspravlja o izvješćima zdravstvenih savjeta kantonalnih ministarstava,
- daje mišljenja, preporuke i prijedloge mjerodavnim organima o utvrđenom stanju na području djelokruga rada zdravstvenih savjeta kantonalnih ministarstava,
- predlaže poduzimanje mjera za izgradnju cjelovitog sustava zaštite i unapređenja prava pacijenata u Federaciji odnosno Bosni i Hercegovini,
- daje inicijative za donošenje propisa kojima se unapređuju prava pacijenta, te mišljenje na propise iz ove oblasti koje pripremaju mjerodavni organi vlasti na svim razinama,
- surađuje sa organima vlasti u Bosni i Hercegovini i domaćim i međunarodnim organizacijama iz oblasti zaštite i unapređenja prava pacijenata u Federaciji, Bosni i Hercegovini odnosno inozemstvu,
- podnosi federalnom ministru godišnje izvješće o svom radu,
- obavještava javnost o povredama prava pacijenata,
- obavlja i druge poslove koje mu dodijeli federalni ministar sukladno ovom zakonu i propisima donijetim na temelju ovog zakona.

Članak 75.

Osiguranja primjene i praćenja poštivanja prava pacijenata prati i mjerodavna zdravstvena inspekcija, zavodi zdravstvenog osiguranja, kao i institucija ombudsmana, te predlažu mjere za unapređenja stanja u ovoj oblasti, kao i otklanjanje uočenih nedostataka, u smislu svojih mjerodavnosti utvrđenih posebnim zakonima.

VII. KAZNENE ODREDBE

Članak 76.

Novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 do 15.000,00 KM kaznit će se za prekršaj zdravstvena ustanova ako:

- 1) uskraćuje pravo pacijentu na dostupnost zdravstvene zaštite (članak 7. ovog zakona);
- 2) ne pruži sve vrste informacija iz čl. 8. i 9. ovog zakona;
- 3) uskrati pravo pacijentu na obavještenje iz čl. 10., 11. i 12. ovog zakona;
- 4) prilikom odbijanja prijama obavještenja od strane pacijenta postupi suprotno odredbi čl. 13., 14. i 15. ovog zakona;
- 5) uskrati pravo pacijentu na slobodan izbor doktora medicine odnosno doktora stomatologije, kao i slobodan izbor predloženih medicinskih postupaka i mjera (članak 16. ovog zakona);
- 6) uskrati pravo pacijentu na samoodlučivanje i pristanak (čl.17. do 22. ovog zakona);
- 7) postupi suprotno volji pacijenta iz čl. 23. i 24. ovog zakona;
- 8) povrijedi pravo pacijenta na povjerljivost informacija i privatnost iz čl. 25. i 26. ovog zakona odnosno pravo na tajnost iz članka 27. ovog zakona;
- 9) povrijedi osobno dostojanstvo pacijenta iz članka 30. ovog zakona;

- 10) povrijedi pravo pacijenta na sprječavanje i olakšavanje patnji (članak 31. ovog zakona);
- 11) stavi pacijenta na listu čekanja određenih zdravstvenih usluga suprotno članku 32. ovog zakona ili mu uskrati prethodno pisano obavještenje o stavljanju na listu čekanja, kao i informaciju o svojoj rednoj poziciji na toj listi (članak 32. ovog zakona);
- 12) ne omogući uvid u medicinsku dokumentaciju odnosno ispravke ili brisanje teksta koji pacijenta pogrešno ili subjektivno opisuju kao ličnost ili dio teksta koji je materijalno netočan odnosno ne omogući uvid u medicinsku dokumentaciju nakon smrti pacijenta njegovim nasljednicima (čl. 33. i 36. ovog zakona);
- 13) ne vodi uredno medicinsku dokumentaciju, ne omogući pacijentu pravo uvida u medicinsku dokumentaciju, ili raspolaže sa medicinskom dokumentacijom suprotno odredbi članka 34. ovog zakona;
- 14) obavlja medicinska, znanstvena i druga istraživanja nad pacijentom, kao i sudjelovanje u medicinskoj nastavi pacijenta suprotno odredbama čl. 38. i 39. ovog zakona;
- 15) pacijenta ne informira o preventivnim mjerama i očuvanju zdravlja iz članka 40. ovog zakona;
- 16) ne riješi po prigovoru pacijenta na način i u rokovima utvrđenim člankom 41. ovog zakona;
- 17) pacijentu ne omogući prehranu u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi sukladno njegovom svjetonazoru, kao i održavanje osobnih kontakata (čl. 45. i 46. ovog zakona).
- 18) ne izvješćuje mjerodavni zdravstveni savjet jedinice lokalne samouprave, kao i mjerodavni zdravstveni savjet kantonalnog ministarstva zdravstva o podnijetim i riješenim prigovorima pacijenata (članak 64. ovog zakona).

Za prekršaj iz stavka 1. ovog članka kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 500,00 do 3.000,00 KM i odgovorna osoba u zdravstvenoj ustanovi.

Za prekršaj iz stavka 1. toč. 2), 3), 4), 5), 6), 7), 8), 10), 11), 12), 13), 15), 16) i 18) ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom u iznosu od 300,00 do 1.500,00 KM i nositelj odobrenja za privatnu praksu.

Pored novčane kazne, počinitelju prekršaja iz stavka 1. ovog članka može se izreći zabrana vršenja djelatnosti u razdoblju do šest mjeseci, a s ciljem sprječavanja budućeg činjjenja prekršaja.

Članak 77.

Novčanom kaznom u iznosu od 250,00 do 1.500,00 KM kaznit će za prekršaj zdravstveni djelatnik ako:

- 1) na zahtjev pacijenta uskrati informacije odnosno obavještenje (čl. 8., 9., 10., 11. i 12. ovog zakona),
- 2) prilikom odbijanja prijama obavještenja od strane pacijenta postupi suprotno odredbi čl. 13., 14. i 15. ovog zakona;

- 3) poduzme medicinsku mjeru nad pacijentom bez njegovog pristanka, osim u slučajevima kada bi nepoduzimanje medicinske mjere ugrozilo život i zdravlje pacijenta (čl. 17. i 18. ovog zakona);
- 4) postupi suprotno odredbama čl. 20. do 24. ovoga zakona;
- 5) povrijedi pravo pacijenta na povjerljivost informacija i privatnost iz čl. 25. i 26. ovog zakona, odnosno tajnost podataka iz čl. 27., 28. i 29. ovog zakona, kao i pravo na osobno dostojanstvo i privatnost iz članka 30. ovog zakona;
- 6) ne vodi uredno, točno i pravovremeno medicinsku dokumentaciju (članak 34. stavak 1. ovog zakona);
- 7) u slučaju samovoljnog napuštanja zdravstvene ustanove od strane pacijenta postupi suprotno članku 37. ovog zakona;
- 8) ne informira pacijenta o preventivnim mjerama i očuvanju njegova zdravlja (članak 40. ovog zakona);
- 9) obavlja i druge radnje suprotno odredbama ovog zakona, kao i propisima donijetim na temelju ovog zakona.

Članak 78.

Novčanom kaznom u iznosu od 50,00 do 500,00 KM kaznit će za prekršaj pacijent ako ne ispunjava svoje obveze i odgovornosti utvrđene čl. 51., 52., 57., 58. i 59. ovog zakona.

VIII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 79.

Općinski načelnik, kantonalni ministri i federalni ministar će u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga zakona imenovati zdravstvene savjete.

Članak 80.

Podzakonski akti iz članka 19. stavak 5., članka 20. stavak 3., članka 70. stavak 4. i članka 73. stavak 4. ovog zakona donijet će se u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga zakona.

Članak 81.

Zdravstvene ustanove dužne su u roku od devet mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona uskladiti svoje opće akte i poslovanje sa odredbama ovog zakona i propisa donijetih na temelju ovog zakona, te imenovati Povjerenstvo iz članka 61. ovog zakona.

Članak 82.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje primjena odredbi članka 26., članak 28. stavak 5. i čl. 29. do 34. Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/97).

Članak 83.

Ovaj zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".
